

Samverkan för mångfald

– en nätverksmodell för kulturell integration och kulturellt utbyte

**KONSTEN
ATT DELTA**

**BILD
OCH
FORM**

Hej!

Det Du som läsare håller i Din hand är en inbjudan till att verka för nätverksskapande och ökad mångfald inom kultursektorn. Projektet heter *Konsten att delta: Bild och Form*. Utgångspunkten är att regioner, län eller landsting kan göra stor skillnad för utrikesfödda bild- och formkonstnärer, illustratörer och fotografer genom att erbjuda utvecklingsmöjligheter som kulturskapare i Sverige, och därmed skapa ett värde för samhället i stort.

I takt med att fler regioner, län och landsting blir en del av detta projekt får ett växande antal utlandsfödda kulturskapare möjlighet att verka i det regionala och nationella kulturlivet i Sverige. Tiden är nu mogen för att bygga ett nationellt nätverk, i syfte att uppmuntra och främja att liknande metoder används i hela landet. Detta konstprojekt handlar ytterst om mångfald, om demokrati och yttrandefrihet.

Varmt välkommen att bidra till en kultursektor med breddade nätverk och ökad kreativitet!

Ola Öhlin

Projektledare Konsten att delta: Bild och Form

Katarina Jönsson-Norling

Ordförande Konstnärernas Riksorganisation

Karin Ahlin

Ordförande Svenska Tecknare

Anders Flood

Ordförande Illustratörcentrum

Ann-Katrine Almqvist

Förbundsordförande Svenska Fotografers Förbund

Marika Lagercrantz

Ordförande KLYS

Innehåll

Inledning	2
Innehåll	3
Om Konsten att Delta: Bild och Form	4
Ett exempel: Region Norrbotten	5
Kulturminister Alice Bah Kuhnke	6–9
Fyra frågor	10–11
Natalia Murobha & Per José Karlén	12–13
Gör så här för att starta regionalt!	14
Vilka fördelar ger deltagande?	15

Om Konsten att delta: Bild och Form

Konsten att delta: Bild och Form är ett ömsesidigt mentorskapsprojekt som syftar till att underlätta för utlandsfödda konstnärer, nyanlända likväl som personer som varit i Sverige under en längre tid, att komma in i den svenska kultursektorn. I Sverige etablerade kulturskapare får i sin tur ingångar i internationella och interkulturella nätverk. Tanken är att mentorskapet ska verka som kommunicerande kärn som ska ge deltagare med olika bakgrund och yrkesområden ett ömsesidigt utbyte, och skapa naturliga mötesplatser mellan kollegor.

De första stegen togs redan 2005. Idag har mer än 200 utlandsfödda kulturarbetare hjälpts in i den svenska kultursektorn. Genom de fem konstorganisationerna som understödjer projektet skapas förutsättningar för att finna mentorer till varje utlandsfödd kulturskapare som vill delta i verksamheten. Under åren har mycket erfarenhet och kunskap upparbetats. Vid projektets tioårsjubileum 2015 utkom en bok av Macrena Olmos Dusan som handlar om det första decenniet. Under detta år drevs verksamhet i Södermanland där 50 utlandsfödda skapare lokaliserades, av vilka hälften redan innan projektets slut hade fått någon form av anställning, sysselsättning eller inkomst från kultursektorn.

Projektet erbjuder ett slags plattform för yrkesrelaterad integration inom kulturområdet. Under flera år har en regional modell arbetats fram – nu står vi inför att lansera den över hela landet. Vi har samtidigt byggt upp nätverk för att kunna lokalisera utlandsfödda kulturarbetare. Från och med januari 2018 kommer Arbetsförmedlingen lättare och mer effektivt att kunna identifiera utlandsfödda inom sektorn.

För att bli en del av projektet och nätverket, vänligen kontakta projektledare Ola Öhlin på ola@kro.se.

Ett exempel: Så tänker och gör Region Norrbotten

I Norrbottens Kulturplan finns det tydliga mål inskrivna för att arbeta med mångfald, jämställdhet och tillgänglighet. För Norrbotten är det av största vikt att ta tillvara den kompetens som kommit till Sverige de senaste åren genom våra nya svenskar. Vi vill att de som har kommit till oss ska stanna i regionen. Ett annat prioriterat område är kulturella och kreativa näringar. Genom att finna och kontakta kulturskapare i den förstnämnda målgruppen hoppas vi att deras unika kunskap och kompetens ska vara med och bidra till att skapa en ny spännande region.

Under 2016 hade Region Norrbotten ett temaår med fokus på mångfald. Flera projekt genomfördes under detta år och det blev även starten för Konsten att delta i Norrbotten. Med hjälp av mindre projektstöd kunde verksamheten i regi av *Resurscentrum för Konst* komma igång. Resultatet blev mycket positivt. Deltagare har kommit från de flesta kommunerna i regionen och genom de kommunala informationsmöten som har genomförts har frågan fått fokus även lokalt. Ju mer känt projektet blir, desto fler deltagare kommer till. Genom projektet har vi lyckats hitta en rad nya kompetenser i länet, flera inom design och tillverkning, men även slöjdare och bildkonstnärer.

Projektet bidrar också till att stärka samverkan mellan civilsamhället, arbetsförmedlingen, kultursektorn samt kommunerna och regionen. Eftersom projektet även är nationellt och genomförs i fler regioner utökas det nationella nätverket och ger nya möjligheter till samverkan. Slutligen är det också ett internationellt projekt. Deltagarna i projektet har värdefulla nätverk och kontakter utanför Sverige. Även dessa kan bidra till utveckling och ge nya samarbetsmöjligheter.

Hanna Isaksson

Verksamhetsledare, Resurscentrum för konst Norrbotten

Kulturminister Alice Bah Kuhnke om Konsten att delta

Konsten att delta: Bild och Form har, under hösten 2017, gått från att vara ett regionalt projekt till att bli ett nationellt mentorskapsprogram som syftar till att underlätta för utrikesfödda bild- och formskapare att komma in i, och bli en del av, den svenska bild- och formbranschen. Kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke, MP, är positiv till utvecklingen och hoppas att regioner och kommuner ska prioritera integrationsfrågor – även när det kommer till konstnärspolitik.

Konsten att delta: Bild och Form vill lyfta fram den kulturkompetens som flyttar till Sverige. Hur ser Du att detta kan påverka och berika kultursektorn och demokratin?

– Mycket. Om konsten och kulturen i vårt land får förutsättningar att verka – och med förutsättningar menar jag finansiering, men också frihet från politisk klåfingrighet – kan kraften som kanaliseras och tar sig konstnärliga uttryck också få en större påverkan på hur vi är mot varandra. Det kan påverka hur vi bygger vårt samhälle, vad vi lär oss, vilka samtal som förs i det offentliga, men också de privata samtalen runt köksborden. Ju bättre förutsättningar den fria konsten och kulturen får i vårt land, desto bättre förutsättningar skapar vi för att nya uttryck, tankar och idéer också ska få utrymme.

Hur tror du att Konsten att delta kan stärka delaktigheten bland utrikesfödda kulturskapare?

— Genom att projektet skapar möten och blir en plattform för möten. Man binder en väv mellan människor och ju fler sådana vävar som vävs, desto större förutsättningar finns det ju för att människor får och kan ta plats. Konsten att delta: bild och form är ju en konkretisering av en förutsättning, vi behöver skapa de här utrymmena som möjliggör att man kan öppna dörrar. Det spelar roll både för individerna, men också för konsten som kommer ur mötet. Det kanske inte händer på en gång, kanske efter några år eller med en tredje person – men själva mötena spelar stor roll.

Tror du det finns särskilda utmaningar för utrikesfödda konstnärer som är kvinnor och i så fall vilka?

— Det är jag övertygad om, eftersom utrikesfödda kvinnor inte är förskonade från de strukturer som finns i vårt ojämställda samhälle i stort. Det är ju samma strukturer som tynger dem som alla andra, plus några till. Så det finns absolut särskilda hinder och det är något som vi som feministisk regering är fullt medvetna om och gör särskilda insatser för på olika sätt.

Myndigheten för kulturanalys kom nyligen med en rapport som visar att kultursektorn fortsätter att vara ett segregerat område. Den efterfrågar både mer styrning och riktade resurser. Vad är centralt för ett effektivt mottagande av utrikesfödda konstnärer?

— Mötesplatser, mentorskap och nätverk är beprövade verktyg från andra länder och delar av världen där man haft liknande utmaningar. Men sedan behövs ju finansiering.

Apropå finansiering, vad kan staten göra mer för integrationen av utrikesfödda kulturskapare och vad borde regionerna göra?

— Staten ska våga prioritera att det går pengar till den här typen av mötesplatser, lyssna till vad myndigheter och organisationer ser för behov och stimulera till att man har de här mötena mellan nyanlända konstnärer och etablerade. Men staten ska också se till att Arbetsförmedlingen förbättrar sina rutiner och verktyg när de identifierar kompetenser hos de människor som de ska hjälpa till arbete eller till nätverk, vilket jag vet har gjorts – men som behöver förbättras. Man behöver förstå kulturskapares kompetenser så att man ställer de rätta frågorna. Jag har träffat många konstnärer från andra delar av världen som säger att de inte ens fått frågan om sin konstnärliga utbildning. Det ska ju inte hända, vi måste ju ha resurser i vårt fantastiska Sverige att faktiskt möta och se varje människa – även om man tillhör en grupp som inte är i majoritet. Vi måste säkerställa att de nyanlända konstnärerna får en plats i vårt land, speciellt i ett land lett av en regering som vill ha mer kultur till fler.

Finns det behov av en nationell och regional samordning i integrationen av utrikesfödda konstnärer – och hur skulle den i så fall kunna se ut?

— Absolut, det krävs samordning. Därför är det ju glädjande för mig att våra myndigheter som Konstnärsnämnden, Statens konstråd och Statens kulturråd samverkar generellt. Samt att Arbetsförmedlingen tillsammans med Konstnärernas Riksorganisation, KLYS och andra konstnärsorganisationer påtalat och påvisat de här beho-

ven. Sedan hoppas jag att regionerna och kommunerna – nu när vi har den största kulturbudgeten någonsin och skjuter in mer pengar i kultursamverkansmodellen – också prioriterar integrationsfrågor även när det kommer till konstnärspolitiken.

Text: Alexandra Sundqvist

Foto: Kristian Pohl/Regeringskansliet

Fyra frågor

Namn: Simon Donini och Cecilia Nordstrand.

Yrke: Fotografer.

Aktuella med: Konsten att delta, ett mentorsprogram för fotografer, konstnärer och illustratörer.

Hemsidor: simondonini.com och cicci.nu

Ni är varandras mentorer – varför och hur gick det till?

— Vi sökte båda till mentorprogrammet Konsten att delta som SFF gick ut med information om i våras. Jag gillar tanken på att utvidga mitt nätverk och ville gå vidare med mitt fotograferande (Cecilia).

— I mitt fall sökte jag för att jag vill utöka mitt konstnärliga nätverk i Sverige. Det är svårt att vara fotograf/konstnär och särskilt svårt om man inte är född här och inte känner så många (Simon).

Så vad har ni gjort hittills?

— Vi träffades för första gången över en fika här på Kulturhuset i Stockholm. I somras fick vi möjlighet att delta i en väldigt lyckad grupputställning med totalt 47 fotografer och konstnärer på Konstnärshuset tillsammans med de andra deltagarna. Och dessutom fick vi betalt.

Vad har ni lärt er?

— Förutom att vi har lärt känna varandra och fler personer inom det här fältet så har vi fått konkreta tips på exempelvis fonder man kan söka pengar från för sina projekt.

Vad gör ni annars, när ni jobbar som fotografer?

— Jag jobbar som anställd mäklarfotograf i veckorna och arbetar med egna projekt under helgerna (Simon).

— Jag är frilansare, har gjort ett tiotal böcker och har tidigare arbetat mycket för olika mediehus men söker nu nya vägar, det här är ett sådant sätt (Cecilia).

Natalia Murobha och Per José Karlén lär sig av varandra

Den ene är en erfaren illustratör med flera bilderböcker utgivna. Den andra är en självlärd konstnär i början av sin karriär. Per José Karlén och Natalia Murobha har börjat träffas för att ge och få av varandra.

— I utbildningssammanhang pratar man mycket om mångfald, men ändå speglar de som går en högre och förberedande utbildning oftast varandra i Sverige, vilket kan jämföras med Storbritannien och USA där man också har en pool av sökande från hela världen på ett annat sätt och jobbar internationellt i större omfattning. Det är en utmaning att sitta i ett stängt rum och säga "nu jobbar vi med normkritik", säger Per José Karlén, illustratör och prisbelönad bilderboksskapare, som också har undervisat vid flera av landets mest välnummerade skolor inom bild och form.

Han är en av mentorerna i det relativt nystartade nätverket Konsten att delta: Bild och Form, ett projekt med syfte att underlätta för utlandsfödda bild- och form-

skapare att komma in i – och bli en del av – den svenska kulturvärlden. Projektet drivs av KRO och Svenska Tecknare tillsammans med flera andra intresseorganisationer. Hans bilder och illustrationer är, liksom Natalia Murobhas, fyllda av färger och former. De delar ett lekfullt bildspråk. Men där hennes bildvärld bland annat innehåller samkönade, rasifierade föräldrar och barn i förorten så innehåller hans ofta fiktiva djur som anammar mänskliga relationer och beteenden. I sina skilda uttryck och forum vrider de och vänder på samma fråga: vem får synas – och vem får stå tillbaka?

— Jag målar mestadels rasifierade för att jag vill att de ska synas, jag vill ge dem en röst, säger Natalia, som är född i Ryssland men även har växt upp i Sverige, Norge och USA.

Karlén och Murobha parades ihop i projektet Konsten att delta: Bild och Form och träffades för första gången i december förra året. Över en första fika pratade de

Illustration: Natalia Murobha

om sina respektive bakgrunder och konstnärskap.

De fann gemensamma beröringspunkter, men också en rad olikheter.

— Jag gick med i projektet för att jag tycker att infallsvinkeln, det vill säga att skapa integration genom kultur och kulturutövande, är intressant. Det finns ett långsiktigt perspektiv som är viktigt. Sedan tycker jag att själva mötet är intressant på många plan – mötet mellan en etablerad och en nybörjare som befinner sig i starten av sitt konstnärskap. Som etablerad kan jag bidra med kunskap kring hur man blir publicerad, verktyg, mönster och tekniker som illustratör, och hur man får en inblick i konstscenen, säger Per José Karlén.

Natalia Murobha fyller i;

— Jag behöver hjälp med att lära mig att tala ett konstspråk. Det är inte det att jag inte kan vara mig själv men jag vill också kunna tala med dem som är vana. De som har varit i konstvärlden länge har sitt eget språk och sina egna rum där de gör sina egna saker. Jag känner ingen. Visst, jag målar mestadels för mina vänner, alltså folk med liknande bakgrund som jag själv, men det är också viktigt att skapa alla slags kontakter. Du gör ingen skillnad när alla håller med dig.

Text: Alexandra Sundqvist

Gör så här för att starta regionalt!

Starta ett regionalt Konsten att delta och bli en del av det nationella nätverket.

1. Kontakta Konsten att delta genom projektledare Ola Öhlin (ola@kro.se) så kan vi ge råd och tips, och skicka över metodmaterial.
2. Förankra projektet i Din organisation. Se till att projektet blir integrerat i den ordinarie arbetsmarknads- och kulturverksamheten.
3. Skapa en finansiering på minst 20 procent av en tjänst (satsningen bör inte tas av den ansträngda kulturbudgeten då detta rör sig om yrkesrelaterad integration) och en aktivitetsbudget för resor och möten.
4. Utse en ansvarig regional koordinator för projektet.
5. Förankra och informera om projektet i hela regionen, till politiker, tjänstemän, institutioner och aktörer inom kultur och integration.
6. Sök de utrikesfödda deltagarna till projektet regionalt hos Arbetsförmedlingen och inom de upparbetade nätverk som det nationella projektet Konsten att delta har.
7. Matcha de utrikesfödda bild- och formkonstnärerna med verksamma kollegor i regionen. Genom organisationerna bakom projektet Konsten att delta kan vi erbjuda en mentor/kollega till varje utrikesfödd kulturskapare som identifieras. Alla medverkande i projektet, både utrikesfödda och mentor/kollega, anmäler sig till projektet genom att registrera sig på www.kro.se/konstenattdelta. På så sätt underlättas matchningen.
8. Ordna och bjud in samtliga deltagare till regionala träffar för information från kulturaktörer och institutioner, och för utbyten och mingel.
9. Samordna portfoliovisningar där deltagarna får chans att presentera sig för varandra och för aktörer inom kultursektorn. Samtliga deltagare bjuds in för att under fem minuter var presentera sin verksamhet.
10. Låt gärna den regionala koordinatören delta i de nationella träffar som projektet Konsten att delta arrangerar, i syfte att utbyta erfarenheter, samverka och utveckla verksamheten.

PS. För en fördjupad förståelse i verksamheten rekommenderar vi boken Konsten att delta av Macarena Dusan. I den finns erfarenheter samlade från tidigare projekt. Beställ den på Adlibris eller Bokus. DS.

Vilka fördelar ger Konsten att delta?

- » Möjliggör för den regionala kulturscenen att skapa nya kulturella och internationella nätverk
- » Verkar för mångfald och yrkesrelaterad integration på ett resurseffektivt sätt
- » Öppnar dörrar för fler att bli delaktiga i kulturlivet
- » Bidrar till att den regionala kulturscenen blir mer mångfacetterad och pluralistisk
- » Ger den enskilde kulturskaparen ett breddat nätverk

Den här skriften riktar sig till Dig som är region- och kommunpolitiker, handläggare eller allmänt kulturintresserad. Den innehåller ett axplock av metoder, goda exempel och en längre intervju med kulturminister Alice Bah Kuhnke om hur en region kan arbeta med kulturell integration.

Hur tror Du, Alice Bah Kuhnke, att projektet Konsten att delta kan stärka delaktigheten bland utrikesfödda kulturskapare?

"Genom att projektet skapar möten och blir en plattform för möten. Man binder en väv mellan människor och ju fler sådana vävar som vävs, desto större förutsättningar finns det ju för att människor får och kan ta plats. 'Konsten att delta: Bild och Form' är ju en konkretisering av en förutsättning, vi behöver skapa de här utrymmena som möjliggör att man kan öppna dörrar. Det spelar roll både för individerna, men också för konsten som kommer ur mötet. /.../Sedan hoppas jag att regionerna och kommunerna också prioriterar integrationsfrågor även när det kommer till konstnärspolitikern."

Svenska Tecknare

Illustratörcentrum

SVENSKA
FOTOGRAFER
FÖRBUND

KLYS

Konstnärernas
Riksorganisation.

PROJEKTET
FINANSIERAS AV:

